

Forskningsnytt

Nytt fra internasjonal forskning presentert og kommentert av **Anners Lerdal**, redaktør i *Sykepleien* Forskning og førsteamanuensis ved Høgskolen i Buskerud.

Smerter hos pasienter på norske sykehjem

Mellom 30–40 prosent av pasientene som hadde smerter fikk ikke smertestillende medisin. Dette går frem av funnene i en studie som beskriver forekomst av smerter blant sykehjemspasienter og deres bruk av smertestillende medikamenter.

I denne tverrsnittsstudien ble data samlet inn ved intervjuveiledet utfylling av spørreskjema og ved at pasientenes primærsykepleiere vurderte deres smerteatferd på en standardisert måte. Innlagte pasienter over 65 år ved syv norske sykehjem i Midt-Norge ble forespurt om å delta i studien i perioden 2005 og 2006.

Selvrapportert smerteintensitet ble kartlagt ved hjelp av en firepunkts graderingsskala. For pasienter med redusert kognitiv funksjon, ble pasientenes smerter vurdert av primærsykepleierne gjennom registrering av deres smerte-relaterte atferd (Dopolus-2). Ved bruk av denne metoden vurderes ti atferdsområder bestående av tre kategorier: somatisk, psykomotorisk og psykososial atferd. Vurderingen skåres på en skala fra null til tre som summeres til en samleskala fra null til 30. Pasienter med en skår høyere enn fem ble vurdert til å ha smerter. I tillegg ble det samlet inn opplysninger om sosiodemografiske forhold, funksjonsnivå, bruk av smertestillende medikamenter og smerte-relaterte diagnoser.

Blant de 307 pasientene som var innlagt ved sykehjemmene, deltok 70 prosent i studien. Gjennomsnittsalderen på deltakerne var 86 år og over to tredjedeler var kvinner. Seksti prosent av smertedataene var selvrapportert smerte.

I gruppen med selvrapportert smerte oppga 51 prosent at de hadde smerter, hvorav fjorten prosent hadde sterke smerter og 31 prosent moderate. I gruppen hvor smerter ble vurdert, hadde 67,5 prosent av pasientene smerter. De oftest forekommende smerte-relaterte diagnosene var hjerneslag (34 prosent) og benbrudd (24 prosent). Blant gruppen med selvrapportert smerte, fikk 28 prosent ingen medikamentell smertebehandling, mens denne andelen var 38 prosent i gruppen med vurdert smerte. Studien fant at pasienter med dårligere kognitiv funksjon hadde en tendens til å rapportere mindre smerter.

En relativt høy andel av pasientene i sykehjemmene som hadde smerter fikk ingen medikamentell smertebehandling.

REFERANSE

Torvik K, Kaasa S, Kirkevold O, Rustøen T. Pain in patients living in Norwegian nursing homes. *Palliat Med* 2008; doi:10.1177/0269216308098800.

Studien viser at smertevurdering og -lindring av eldre pasienter i sykehjem bør gis større oppmerksomhet. Kan årsaken til at pasienter med redusert kognitiv funksjon rapporterte mindre smerter enn dem med normal kognitiv funksjon skyldes at de har en annenleides smerteopplevelse?

Smerter hos pasienter med beinmetastaser

Eldre kreftpasienter innlagt i sykehus hadde sterkere smerter, men fikk mindre sterke smertestillende medikamenter enn dem som var yngre. Dette var ett av funnene i en studie som kartla forskjeller i smerteintensitet, medikamentell smertebehandling og tilfredshet med smertebehandling mellom eldre og yngre kreftpasienter med beinmetastaser.

Forskningsspørsmålene ble besvart ved hjelp av en tverrsnittsstudie

hvor alle sykehus i Norge ble bedt om å kartlegge smerter og smertebehandling én bestemt dag i mai 2004. Den norske kortversjonen av Brief Pain Inventory (BPI) ble brukt til smerteregistrering. Spørreskjemaet består av to dimensjoner. Smerteintensitet som handler om smerteopplevelse de siste 24 timer. I hvilken grad smertene påvirket pasientenes generelle aktivitet, søvn og tilfredshet med livet anga smertens

innvirkning på fungering. Disse opplysningene ble registrert på en skala fra 0–10. Den medikamentelle smertebehandlingen pasientene fikk ble kartlagt og inndelt i tre styrkegrader.

Av 138 pasienter med kreft og beinmetastaser, deltok 57 prosent i undersøkelsen. I gruppen eldre over 65 år (n=39), varierte alderen fra 66–88 år og gjennomsnittsalderen var 76 år. I den resterende delen av utvalget (n=40) varierte

> TIPS OSS

Kjenner du til nye studier presentert i internasjonale tidsskrift som du mener har klinisk relevans og interesse for norske sykepleiere?

Tips kan sendes til Annens.Lerdal@hibu.no

Urininkontinens hos eldre med hjemmesykepleie

Hele 45 prosent av mennene og 47 prosent av kvinnene som fikk hjemmesykepleie hadde urininkontinens. Hensikten med studien var blant annet å kartlegge forekomst av urininkontinens hos pasienter som fikk hjemmesykepleie i elleve europeiske land, samt hvilke forhold som samvarierte med forekomst av urininkontinens.

En tverrsnittsstudie med retrospektiv innsamling av data ble brukt for å besvare studiens problemstillinger. Studien ble gjennomført parallelt i alle landene i perioden 2001–02. Et tilfeldig utvalg av 4010 personer over 65 år som mottok hjelp i hjemmet ble vurdert ved hjelp av datainnsamlingsverktøyet «Resident Assessment Instrument» (RAI-HC). RAI-HC kartlegger blant annet om pasientene er inkontinente for urin. I tillegg ble blant annet opplysninger om kognitiv funksjon, overvekt, polyfarmasi (bruk av seks

eller flere medikamenter) og evne til å utføre aktiviteter i dagliglivet (ADL) samlet inn. Medisinsk- og sykepleiefaglige opplysninger ble innhentet fra pasientenes journaler. Gjennomsnittsalderen til pasientene var 82,3 år og kvinneandelen utgjorde 74 prosent av utvalget.

Forekomsten av urininkontinens i hele utvalget var 47 prosent, og 39 prosent brukte en form for innlegg eller bleie. Blant pasienter i hjemmesykepleien i Norge var tilsvarende tall 37 og 29 prosent. Pasienter som måtte ha hjelp for å komme på toalettet, var sterkt overvektige, hadde redusert kognitiv funksjon og mindre evne til å utføre aktiviteter i dagliglivet. De hadde også en høyere tendens til urininkontinens og til å bruke innlegg eller bleie enn de som ikke var overvektige, hadde normal kognitiv funksjon og høy grad av evne til å gjennomføre ADL.

Studien viser at urininkontinens forekommer relativt hyppig hos pasienter i hjemmesykepleien. Det er derfor nødvendig at helsearbeiderne er oppmerksomme på dette problemet.

REFERANSE

Sørbye LW, Finne-Soveri H, Ljunggren G, Topinkova E, Garms-Homolova V, Jensdotir AB, Bernabei R. Urinary incontinence and use of pads - clinical features and need for help in home care at 11 sites in Europe. *Scand J Caring Sci* 2008; doi:10.1111/j.1471-6712.2007.00588.x

Studien beskriver en rekke faktorer som viste samvariasjon med forekomst av urininkontinens. Ifølge artikkelen ble det trukket ut 4010 tilfeldige pasienter som ble forespurt om å delta i studien. Det ble innhentet informert samtykke fra disse. Samtidig er data fra alle 4010 brukt i analysene hvilket tilsier 100 prosent deltakelse.

KOMMENTAR

alderen fra 43–64 år med et gjennomsnitt på 57 år.

Pasientene over 65 år skårte høyere på smerte og smerteintensitet enn pasientene under 65 år. Blant pasientene under 65 år, brukte 90 prosent sterke opiatier mens denne andelen var 69 prosent ($P=0.024$) blant de eldste pasientene. Pasientenes alder viste ingen sammenheng med verken pasientenes tilfredshet med smertebehandling eller med

smertens innvirkning på deres fungering.

Helsearbeidere bør rette større oppmerksomhet mot vurdering og behandling av eldres smerter.

REFERANSE

Torvik T, Hølen J, Kaasa S, Kirkevold Ø, Holtan A, Kongsgaard U, Rustøen T. Pain in elderly hospitalized cancer patients with bone metastases in Norway. *Int J Palliat Nurs* 2008; 14:238–45.

Utvalget i denne studien var relativt lite. Samtidig samsvarer flere av funnene med funn i tilsvarende studier. Blant pasienter som ikke deltok i studien, var det flere eldre over 65 år enn yngre. Hvis andelen som fikk sterke opiatier var høyere blant eldre som ikke deltok enn eldre som deltok, kan dette ha påvirket resultatene i undersøkelsen.

KOMMENTAR